

Analiza sociolingvistică a comunității românești din Madrid

Diego MUÑOZ CARROBLES

I. Descrierea socială

a) Introducere generală

Fără îndoială, creșterea spectaculară a imigrației românești din Spania și, mai ales, în Comunitatea Madrid, rămâne unul dintre cele mai importante fenomenele sociale din ultimii ani. Numărul românilor în Madrid a început să crească la începutul anilor '90, în jurul a trei orașelor principale: Alcalá de Henares, Coslada și Arganda del Rey, care rămân în continuare centrele imigrației românești, ca urmare a dezvoltării economice din Spania, după 1995.

Dacă folosim statisticile oficiale ale Spaniei (Institutul Național de Statistică), vom vedea că, la data de 1 ianuarie 2009, din mai mult de cinci milioane și jumătate de străini care trăiesc în Spania, aproape 800 de mii sunt români. Aceasta înseamnă că 2% din populația spaniolă este de origine română.

Spania	46.157.822	100%
Total Străini	5.598.691	12,13%
Români	796.576	1,72%

Tabelul 1: Populația totală, străină și română în Spania, 2009.

Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística

Obstacolele legale ale unor țări cum ar fi Austria sau Germania i-au împins pe cetățenii români să emigreze către Spania sau spre alte țări mediteraneene (Italia, Grecia, Portugalia), unde le-a fost mai ușor să intre, să obțină rezidență și să lucreze fără documente. În plus, în Spania, mulți români au profitat de procesele de regularizare a străinilor, mai ales cel din 2005, sub guvernul socialist al lui Rodriguez Zapatero.

De ce mulți români au decis să meargă în Italia sau în Spania? Aceste două țări au devenit destinațiile preferate ale emigranților români, fiindcă le este mai ușor să găsească de lucru pe piața muncii obișnuite sau pe piața neagră; de fapt, majoritatea românilor au început viața în Spania lucrând în economia subterană. Mulți români desfășoară activitățile care nu necesită o pregătire prealabilă specifică și, de obicei activitățile acestea sunt refuzate de populația activă autohtonă și aparțin domeniului agriculturii, construcțiilor sau asistenței persoanelor în vârstă.

În afară de motivele legate de piața muncii, pot exista și alte cauze pentru „buna acceptare” a imigrației din România, ca de exemplu, faptul de a fi adeptul unei religii creștine (ori ortodoxism, ori protestantism) sau faptul de a vorbi o limbă romanică, ceea ce le permite românilor integrarea în societatea spaniolă sau italiană, unde acești doi factori au, după părerea noastră, o mare importanță. Nu putem uita

că imigrația din Europa orientală este mai puțin vizibilă din punct de vedere fizic decât imigrația africană sau asiatică. Cercetătorul R. Viruela (2004) vorbește în acest caz despre „imigrarea silențioasă”.

b) Prezența românească în Comunitatea Madrid

Dacă observăm informația referitoare la populația românească din Comunitatea Madrid, vedem că populația ei totală a depășit șase milioane de înlocuitori. O șesime are origini străine, adică un milion de persoane, iar cel mai numeros grup este cel al românilor, compus din mai mult de două sute de mii de membri.

Comunitatea Madrid	6.360.241	100%
Total Străini	1.043.113	16,41%
Români	200.610	3,15%

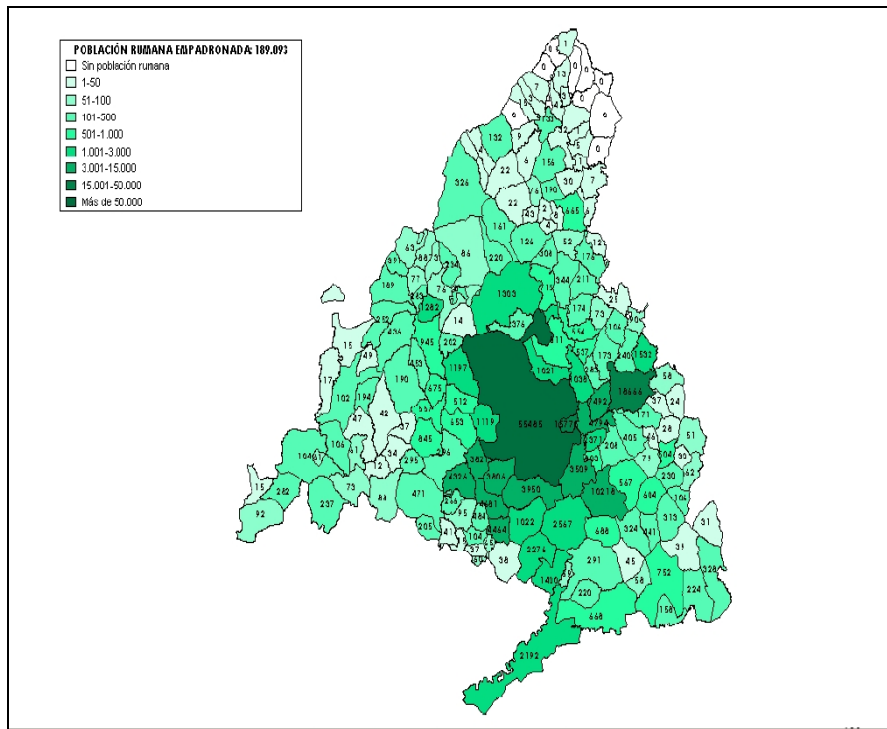
Tabelul 2: Populația totală și străină în Comunitatea Madrid, 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística

Această cifră înseamnă că numărul imigranților români din Madrid este mai mare decât, de exemplu, cel al imigranților din Maroc sau Ecuador, care fuseseră anterior cele mai numeroase comunități de imigranți.

Străini	1.043.113
România	200.610
Maroc	81.494
Ecuador	127.524

Tabelul 3: Populația străină în Comunitatea Madrid, 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística

Dacă avem în vedere suprafața regiunii – 8.021 de kilometri pătrați – obținem o densitate de 25 de cetățeni români pe kilometrul pătrat. Însă distribuția acestor locuitori nu este de loc uniformă. Densitatea românilor este mai mare în capitală și în zona numită „Corredor de Henares” – o parte a zonei metropolitane Madridului care se află lângă autostradă A2 spre Guadalajara –, în zonele Coslada, San Fernando, Torrejon sau Alcalá. Mai există o comunitate românească numeroasă în jurul zonei Arganda del Rey (sud-est) precum și în marile centre din sudul Comunității: Getafe, Móstoles, Leganés, Alcorcón sau Parla. Putem vedea zonele acestea pe hartă, cu o culoare mai închisă.

Harta 1: Populația românească în Comunitatea Madrid
Sursă: Comunitatea Madrid, Departamentul de Imigrație

Dacă examinăm cifrele referitoare la populația românească, observăm faptul că Alcalá, Coslada și Arganda concentrează cel mai mare număr de români, astfel vedem că zona Corredor del Henares și sud-estul Madridului sunt zonele preferate de imigrația românească. De fapt, vedem că cetățenii români constituie mai mult de o jumătate din populația străină a acestor municipii. Iar dacă analizăm situația în municipiul Coslada, observăm că românii formează chiar mai mult de 17% din populația totală.

Municipiul	Populația totală	Români	Străini
Alcalá de Henares	203.645	18.828	40.656
Coslada	89.918	15.515	18.690
San Fernando de Henares	40.654	4.952	6.456
Torrejón de Ardoz	116.455	7.645	23.691

Tabelul 4: Populația unor municipii din Comunitatea Madrid, 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística

Vorbind despre distribuția pe sexe, observăm că populația masculină este puțin mai numeroasă decât populația feminină, pentru că bărbații au sosit în Spania mai devreme decât femeile, căutând de lucru în sectoare productive tipic masculine, cum ar fi construcțiile sau agricultura.

	Comunitatea Madrid	
Sex	Total	Procente
Femei	90.883	47,96%

Bărbați	98.594	52,03%
---------	--------	--------

Tabelul 5: Distribuția populații pe sexe, 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística

Această proporție nu se schimbă dacă analizăm cifrele pe grupe de vârstă, chiar dacă sunt mai mulți bărbați decât femeii în grupul populației active. Pe de altă parte, această populație activă, între 16 și 64 de ani, reprezintă aproape 90% din total, iar populația de vârstă școlară este de 9%.

Grupul de vârstă	Femei		Bărbați	
0 – 15 ani	8.760	48,86%	9.166	51,13%
16 – 64 de ani (Populația activă)	77.805	47,71%	85.245	52,28%

Tabelul 6: Distribuția populații pe sexe și pe vârstă, 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística Madrid

c) Evoluția populației românești în Comunitatea Madrid

Populația românească din Madrid nu a crescut în mod continuu sau prelungit. Imigrația română a suferit o creștere spectaculoasă în ultimii zece ani, mai ales după 2002. Este un fenomen nou, diferit de cazul imigranților din Maroc, a căror creștere a fost moderată.

Dacă observăm cifrele evoluției procentuale a populației românești, rezultatele sunt deosebite. Numărul românilor care trăiesc legal în Comunitatea Madrid s-a multiplicat de două sute de ori în unsprezece ani, iar creșterea a fost și mai ridicată în restul Spaniei.

	1998	2009	%
Spania	2.258	796.576	+35,278%
Comunitatea Madrid	906	200.610	+22,142%

Tabelul 7: Evoluția populației românești, 1998 – 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística Madrid

Analizând cifrele referitoare la perioada 2004-2009, vedem că comunitatea românească s-a multiplicat de trei ori. Creșterea această a fost mai mare decât a celorlalte naționalități.

Naționalitate	Populație 2004	Populație 2009	Creștere
România	67.647	200.610	+296,5%
Bulgaria	17.594	31.524	+179,17%
Ucraina	12.263	18.415	+150,17%
Ecuador	169.402	127.524	-24,73%
Peru	33.527	60.959	+181,82%
Maroc	60.684	81.494	+134,29%
China	16.672	37.855	+225,84%

Tabelul 8: Evoluția populației românești, 2004 – 2009.
Elaborare proprie. Sursă: Instituto Nacional de Estadística Madrid

d) Caracteristici sociale

Caracteristicile sociale relevante ale comunității românești din Madrid, după părerea noastră, ar fi următoarele:

- este un fenomen relativ recent, care s-a crescut exponențial începând cu 2002;
- este o imigrație familială, cu rețelele sociale scurte: părinți-copii sau frați;
- românii din Madrid provin din toate regiunile României;
- lucrează în următoarele sectoare productive: construcții, industria hotelieră, îngrijirea persoanelor în vârstă sau a copiilor;
- generează 1% din Produs Național Brut al PIB-ului Spaniei;
- trăiesc, de obicei, în locuințe închiriate și suprasolicitate;
- religia majoritară este cea ortodoxă, deși unii fac parte din alte biserici creștine, cum ar fi cea adventistă sau cea penticostală;
- în general, cunosc foarte bine, limba spaniolă;
- se arată satisfăcuți de viața lor din Madrid, dar mulți dintre ei ar vrea să se întoarcă în România, în viitor.

e) Viitorul imigrației românești în Spania

În 2007 România a intrat, împreună cu Bulgaria, în Uniunea Europeană. Optsprezece ani după Revoluția din 1989, România face parte dintr-o Europă unită, iar în urma moratoriului din 2007, toți cetățenii români au dreptul la libera circulație. Acum muncitorii români au aceleași drepturi ca cei spanioli, dar nu știm dacă acest fapt ar putea să fie determinant sau nu, pentru o creștere a imigrației românești, chiar dacă situația economică a Spaniei nu este astăzi una din cele mai bune. Fundația Soros afirmă, în volumul *Comunități românești în Spania* (2009: 44):

Aproape trei sferturi (71%) dintre imigranții români din Comunitatea Madrid declarau, în toamna anului 2008, că ar dori să revină în țară. Pe măsură ce, prin interviu, sunt introduse în discuție condiționări specifice, procentul se reduce. [...] Cei care sunt siguri sau foarte siguri că se vor întoarce în țară în următorii cinci ani, reprezintă numai 39% din total imigranților români din Madrid.

Viitorul imigrației românești rămâne confuz, pentru că perspectivele economice din Spania nu sunt prea bune, mai ales în sectoarele productive, unde lucrau mulți români, cum ar fi construcțiile. Însă muncitorii români au preferat să rămână în Spania ca șomeri în loc să se întoarcă în România, unde situația economică nu este prea optimistă.

II. Descrierea lingvistică

a) Multilingvismul și contactul dintre limbi

În Comunitatea Madrid avem, pe de o parte, limba societății-gazdă, limba spaniolă; și, pe de alta parte, limbile imigranților, cum ar fi: limba română, poloneză, chineză etc. Contactul dintre limbi este o consecință inevitabilă a multilingvismului; spunem că două limbi intră în contact când sunt folosite în mod alternativ de un grup de persoane, în condiții sociale sau istorice precise.

Limbile sunt permeabile și supuse proceselor de schimbare, mai ales atunci când împărtășesc același spațiu geografic cu altă limbă. De aceea, pare a fi logic și natural ca limba română să primească interferențe din limba spaniolă.

Contactul care are loc în acest caz este un contact datorat fenomenului de imigrare. Aceasta înseamnă că limbile grupurilor care au imigrat din cauze economice în Europa Occidentală sau în America de Nord, intră în contact cu limbile acestor țări. Avem astfel exemplul limbii spaniole în Statele Unite. Noi vom analiza însă limba unei comunități din Europa de Est, cea românească, care s-a așezat într-un oraș din Europa occidentală, și anume, Madrid.

În general limba imigranților primește foarte multe influențe din partea limbii-gazdă. Acest fenomen este bine cunoscut în sociolingvistică, de aceea putem anticipa faptul că limba română va fi expusă interferențelor spaniole. Cum spunea Uriel Weinreich (1953): “The novelty of the habitat creates a need among the immigrants for adequate new vocabulary”. Adică, un nou habitat creează necesitatea de a numi noile elemente de vocabular în limba imigranților.

În Comunitatea Madrid are loc un anumit caz de bilingvism social, în care majoritatea populației este monolingvă – vorbitori de spaniolă – și un alt segment al societății – imigranții, care sunt bilingvi, vorbesc spaniola, dar și limba lor de origine. Dacă adăugăm la aceasta un alt factor, și anume, prestigiul social, atunci vorbim despre *diglosie*. Utilizăm termenul *diglosie* atunci când ne referim la o situație socială și lingvistică în care coexistă două limbi diferite în același context spațio-temporal și social. Aceste două limbi (sau două varietăți ale aceleiași limbi) posedă funcțiile diferite: una este limba *prestigioasă* și *savantă*, iar alta este limba *populară* și *familiară*.

Termenul *diglosie* nu este, după unii autori, cel mai potrivit în cazul limbilor imigranților. Ei spun că diglosia are nevoie de limbi vernaculare (de exemplu, Ferguson), însă noi considerăm că o condiție necesară este aceea ca între cele două limbi să existe o diferență privind prestigiul social și funcțiile comunicative. De fapt, Joshua Fishman a spus că două varietăți lingvistice oarecare, dacă funcționează în mod diferit în aceeași comunitate, dau naștere la o situație de diglosie. Atunci limbile noastre, româna și spaniola, au creat un context de „bilingvism și diglosie”. Aceasta înseamnă că avem o limbă A (spaniola) și mai multe limbi B, care sunt limbile imigranților. Nu putem să vorbim de bilingvism pur, pentru că fiecare limbă posedă funcții diferite. Aceste diferențe vor face ca mulți imigranți să abandoneze limba lor pentru a atinge prestigiul social.

Limba A	Limba B
Varietate de prestigiu	Varietate populară
Societatea de primire	Comunitatea imigranților
Spaniolă	Română (și altele)

Tabelul 9: Limbile și diglosia
Elaborare proprie.

b) Caracteristicile contactului dintre limbi

Pentru a înțelege contactul lingvistic în contextul imigrației, trebuie să avem în vedere factori sociali, factori lingvistici și factori individuali. În primul rând ne vom ocupa de individul bilingv, și după aceea vom încerca să studiem contextul social și schimbarea lingvistică naturală.

Factori sociali și extralingvistici:

- Uneori o comunitate de imigranți este mai permeabilă decât altele. De exemplu, comunitatea românească va primi mai ușor influențe spaniole decât cea chineză, care este mai mult închisă.

- Prestigiul social al limbilor este un factor decisiv. Tendința este ca imigranții să considere limba lor mai puțin prestigioasă decât limba spaniolă.

- Contextul urban de obicei favorizează contactul și dispariția limbilor. Dialectele supraviețuiesc mai ușor în zonele rurale sau izolate.

- Durata contactului este important, pentru că acest contact trebuie să fie îndelungat în timp pentru a avea consecințe adevărate.

Factorii lingvistici

- Nu putem uita schimbarea naturală a limbilor: orice limbă, în orice loc schimbă; acesta este un fenomen natural și inconștient.

- Când două sau mai multe limbi au aceeași tipologie, contactul este mai intens, pentru că transferările sunt mai mult ușoare. Acesta este cazul nostru: româna și spaniola sunt limbi romanice și, de aceea, contactul este foarte productiv.

- O limbă standardizată suferă de obicei un contact mai puțin intens, pentru că există o normă scrisă și o literatură, care funcționează ca referent pentru vorbitori. De exemplu, limba română este o varietate standardizată și poate să reziste mai bine decât o limbă africană orală.

- Imigranții au nevoie de a numi noile obiecte sau realități pe care le află în societatea-gază și poate că limba lor nu are cuvintele exacte și de aceea trebuie să ia expresiile din limba-gază.

Factori individuali

- Fiecare individ rezistă în mod diferit la contactul cu alte limbi. Aceasta înseamnă că nu toate persoanele învață o limbă străină în același fel și nu toți cunosc bine limba lor.

- Se folosește o limbă pentru fiecare domeniu al vieții cotidiene. Dacă la muncă trebuie să vorbească spaniola, în timpul liber vorbitorul poate să folosească româna, dar tendința naturală este ca limba A, cea prestigioasă, limba spaniolă, să ocupe toate domeniile.

- În fine, avem și atitudinile individuale despre limbi, adică ceea ce un individ gândește asupra unei limbi și comportamentul său lingvistic. De exemplu, un român în Madrid poate că preferă să nu mai vorbească româna pentru că, după el, este o limbă fără prestigiu social.

Factori sociali și extralingvistici	permeabilitate
	prestigiu
	contextul urban
	durata cronologică

Factori lingvistici	schimbarea lingvistică
	tipologia limbilor
	standardizarea
	noile realități
Factori individuali	predarea limbilor
	domenii de folosire
	atitudini

Tabelul 10: Factorii contactului lingvistic
Elaborare proprie

c) Procesul contactului

Pentru a observa procesul contactului lingvistic, vom pleca de la limba B pe care o vorbește un anumit individ. Varianta individuală a limbii B primește puțin câte puțin elemente din limba A, cea considerată a fi prestigioasă. Obținem astfel un idiolect sau o limbă intermediară individuală cu interferențe, convergențe și „code-switching”. Ce înseamnă acești trei termeni?

- Interferențele sunt formele din limba A care nu există în limba B, dar care fac parte din idiolectul vorbitorului bilingv. Putem spune că sunt structuri agramaticale.

- Convergențele sunt formele din limba A care coincid cu formele din limba B, de aceea indivizii bilingvi vor prefera aceste structuri similare. De obicei folosirea lor nu constituie o greșeală.

- Code switching sau alternarea codurilor lingvistice constă în folosirea elementelor din amândouă limbile în același enunț. În general, se referă la discursul oral.

Interferența	Convergența	Code-switching
Am pierdut tarheta.	Poți veni mâine?	Azi am luat <i>el metro</i> .

Tabelul 11: Interferență, convergență, code switching
Elaborare proprie

Dacă analizăm nivelurile limbajului: morfologie, sintaxă, fonologie și lexic, putem spune că, în general, contactul are mai multe consecințe la nivelul lexicului, pentru că lexicul unei limbi reprezintă un sistem deschis și, de aceea, este predispus la schimbări și noutăți. Un român care locuiește la Madrid va lua acele cuvinte din limba spaniolă care redau mai bine noua lui realitate sau care sunt mult mai expresive. Astfel, putem vorbi despre „împrumutul lingvistic”, respectiv, un cuvânt din limba A, care se introduce în limba B. Acest fenomen se produce în mod inconștient și se întâmplă în oricare situație de limbi în contact. Acest împrumut este adaptat fonetic și morfologic, cum se poate vedea în următoarele exemple:

Spaniolă	Româna din Madrid
Extranjero	Extrahero
Me he empadronado	M-am impadronat
Voy al Ayuntamiento	Merg la Aiuntamiento

Tabelul 12: Împrumuturi lexicale
Elaborare proprie

Dacă contactul este intens, atunci româna din Madrid primește multe împrumuturi din spaniolă și putem vorbi despre „etnolect” (Appel & Muysken, 1996) pentru că româna vorbită în Comunitatea Madrid începe să se îndepărteze de româna standard.

d) Rumaniola, o limbă hibridă?

Unii vorbesc acum despre o nouă modalitate lingvistică, „rumaniola”. Problema dezbaterii acestei idei s-a născut între românii care văd cum limba lor se schimbă, pe zi ce trece, prin contactul cu spaniolă. Nu putem nega faptul că sunt multe elemente spaniole în limbajul uzual, însă, nici nu putem afirma că există deja altă variantă a limbii, că s-a produs deja hibridizarea limbii, fiindcă acest lucru ar fi exagerat.

Ce se întâmplă atunci? Asistăm la un fenomen numit *language attrition* sau *pierdere lingvistică*. este vorba de un proces lingvistic în care vorbitorii pierd competența lor lingvistică în propria limbă. Procesul acesta dă naștere unei modalități a limbii B cu multe elemente din limba A, adică, o varietate a limbii române foarte „spaniolizată”. Totuși, este vorba de limba română.

„Rumaniola” reprezintă simbolul unei identități mixte, între România și Spania, și este o identitate care nu aparține cu precizie niciunui grup. Cei care preferă să vorbească „rumaniola” vor să fie diferiți atât de spanioli, cât și de români, dar vor, în același timp, să-și păstreze elementele ambelor limbi și culturi. „Rumaniola” ar putea fi atunci un mod de a exprima această identitate mixtă și uneori ambiguă.

Mediile românești vorbesc deja despre acest fenomen. Spre exemplificare, redăm un exemplu găsit pe situl www.ziare.com:

Copiii care trăiesc în Spania au ajuns să utilizeze un limbaj amestecat, adaptând cuvinte din limba spaniolă sau chiar înlocuind câteodată cuvintele românești cu cele din limba spaniolă.

Noul dialect folosit de români, în special de copii, din comoditate și neatenție [...] Printre cuvintele cele mai des utilizate se numără „regalo” (cadou), „tarjeta” (card), „ingreso” (depunere la bancă), „cita” (programare), „obra” (șantier), „trabajo” (muncă), „cole” (n.r. - colegio - școală), „guarderie” (grădiniță), „hola” (bună ziua). Uneori, unele cuvinte sunt „românizate”: „mi-a regalat” (mi-a dăruit), „m-am impatronat” (am obținut viza de flotant - empadronamiento), „am ingresat banii” (am depus banii la bancă) etc.

Dr. Ileana Bucurenciu, lector universitar la Universitatea din Alcalá de Henares, susține că dialectul „rumaniol” ajunge să fie vorbit de copii pentru că părinții nu își dau interesul să vorbească cu ei în limba romană și să îi încurajeze să vorbească corect (vineri, 27 februarie 2009).

Observăm că aici se susține ideea că „rumaniola” este o limbă a copiilor și că este un product al neatenției părinților – ceea ce nu este precis.

III. Viitorul limbii române în Comunitatea Madrid

a) Atitudinile lingvistice: menținerea sau înlocuirea limbii

Chiar dacă nu trebuie să generalizăm, limba română este văzută ca un obstacol pentru integrarea în societatea spaniolă. De aceea mulți români nu pot să ia o decizie lingvistică: să conserve limba sau s-o înlocuiască cu spaniola. Atunci

putem vorbi despre „menținerea” ei, dacă vorbitorul decide să vorbească româna în mod obișnuit sau, dimpotrivă, vorbim de „înlocuirea” acesteia, când vorbitorul de limbă română ia decizia de a vorbi spaniola, fiind aceasta este varietatea prestigioasă.

Acest proces merge încet, evoluează lent și nu este întotdeauna un fenomen conștient. O limbă poate să piardă domeniile de uz, și, atunci funcțiile acestei limbi se reduc, individul crede că limba lui este inferioară, că nu este atât de valoroasă pentru a o folosi în comunicare. Ultimul pas ar putea fi dispariția lingvistică a acestei limbi.

În tabelul următor, putem vedea câțiva factori care, după părerea noastră, au o influență pozitivă sau negativă în acest proces lingvistic:

Factor	+ / -
Status economic scăzut	-
Identitate națională	+
Limbă de comunicație internațională	+
Densitate ridicată a populației	+
Zone urbane	-
Prezență la școală	+
Sprijin instituțional	+
Similitudine culturală	+

Tabelul 12: Factori pentru menținerea sau înlocuirea unei limbi
Elaborare proprie

Atitudinile lingvistice ale românilor din Madrid sunt diverse, dar cea majoritară este dorința de a menține limba, pentru că face parte din identitatea lor de neam. De fapt, în studiul pentru proiectul nostru de cercetare am aflat că multe persoane vor ca copiii lor să vorbească româna pentru că sunt români, pentru că mai au rude în țară... Însă, așa cum spuneam, mulți dintre ei consideră că faptul de a vorbi românește poate să fie un obstacol pentru integrarea copiilor în țara de adopție. Avem de-a face cu o contradicție tipică în comunitățile imigranților, și anume: dorință versus realitate.

Din nou trebuie să precizăm ceva despre vorbitorii tineri, căci ei aparțin unei generații diferite și mulți dintre ei pot să se identifice cu o identitate mixtă. Viitorul limbii române la Madrid depinde de ei, de deciziile lor lingvistice. Rapiditatea procesului de înlocuire, dacă se întâmplă, este variabilă, dar măsuri pentru menținerea limbii sunt deja necesare.

b) Măsurile de planificare lingvistică

Orice măsură destinată menținerii limbii române în Comunitatea Madrid trebuie să ia în considerare copiii și tinerii, adică generația a doua, care este compusă din indivizii care s-au născut în Spania sau care au ajuns în Spania când erau mici. Există multe idei stereotipe asupra bilingvismului, idei false chiar, care spun, de exemplu, că nu este bine să învețe copilul două limbi, pentru că nu va vorbi bine nici una sau pentru că va avea o problemă de identitate.

Faptul de a fi bilingv sau poliglot, dimpotrivă, este un beneficiu pentru copiii. Părinților români nu trebuie să le fie rușine să vorbească română acasă, fiindcă dacă, dimpotrivă, vor vorbi spaniola, există riscul să fie o spaniolă plină de greșeli și, în acest caz ar fi și mai rău pentru copil. Cum zicea Uriel Weinreich (1953): „părinții nu sunt profesori, fiindcă greșelile părinților nu trebuie să se transmită copiilor”.

Pentru a lupta împotriva acestei situații, este necesar ca limba română să facă partea din sistemul educativ al locului unde aceștia trăiesc. Acum în Comunitatea Madrid este deja posibil ca, în anumite școli, copiii de origine română să învețe limba lor datorită unui acord semnat între Ministerul Educației român și cel spaniol, acum doi ani. De fapt, Legea Învățământului din România stabilește că „Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, are obligația să sprijine învățământul în limba maternă în țările în care trăiesc români, cu respectarea legislației statului respectiv” (art. 6).

De aceea, fostul ministru Cristian Adomniței a fost în Spania și a semnat acest acord cu scopul de „a menține legătura cu țara de origine și pentru ca copiii să vorbească română când se vor întoarce în România” (El País, 4 februarie 2008). Astăzi acest proiect se desfășoară în Comunitatea Madrid precum și în alte regiuni spaniole.

În sfârșit, este necesar ca centrele educative să contribuie la ideea de multiculturalitate și să ofere o imagine pozitivă a imigranților, dar acest efort al sistemului de învățământ implică și multă responsabilitate din partea părinților români, pentru că noi credem că procesul de menținere a limbii române este dublu, adică, are o față instituțională și una familială.

IV. Concluzii

- Viitorul demografic al comunității române din Madrid este incert și depinde de situația economică din Spania și din România.
- Limba română suferă schimbări și primește împrumuturi din spaniolă, dar acesta este un fenomen natural.
- Limbajul amestecat sau „rumaniola” este uneori simbolul unei identități mixte și nu putem vorbi despre o limbă hibridă, ci de un fenomen de pierdere lingvistică.
- Viitorul limbii române va depinde atât de eforturile instituțiilor educative, cât și de rolul activ al familiilor românești.

Bibliografie

- Appel, Muysken 1996: René Appel, Muysken, Peter, *Bilingüismo y contacto de lenguas*, Barcelona, Ariel.
- “Comunidades inmigradas de la Europa del Este. El caso del colectivo rumano en España”, *Revista CIDOB d’Afers Internacionals*, 2008, n. 84, p.65-79.
- Pajares Alonso 2009: Miguel Pajares Alonso, *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009*. Madrid, Ministerio de Trabajo e Inmigración.

- Sandu 2009: Dumitru Sandu (coord.), *Comunidades rumanas en España*, Fundación Soros de Rumanía.
- Weinreich 1953: Uriel Weinreich, *Languages in contact. Findings and problem.*, Haga: Mouton
- Viruela Martínez 2006: Rafael Viruela Martínez, “Inmigrantes rumanos en España. Aspectos territoriales y procesos de sustitución laboral” en *Scripta Nova. Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, Universitat de Barcelona.

A Sociolinguistic Approach to the Romanian Community in Madrid

In this paper we aim to introduce the main social and linguistic features of the Romanian community who lives in Madrid and its metropolitan area. First of all we will see how this group has emerged and developed. Then, we will show some of the most important aspects of the language contact between Romanian and Spanish, as well as some linguistic attitudes displayed by the members of this community, who play a role in the shift or the maintenance of Romanian language.

*Universidad Complutense
MADRID, SPANIA*